

Sensul fundamental pare a fi, totuși, acela de „tour, détour, tourner“ al gr. τροπή (cf. τροπαιόν, „semn de bătuință, trofeu“, *tropaeum*).

VII

Elemente ungurești.

Dorângă, dorungă.

‘Culme, băt, prăjină’ (*Noua Rev. Rom.*, VIII, 85), ‘dorunga, numită încă și părangă, este un druguleț aproape de 3 m., gros de 10—12 cm. și neted; de mijloc îi atarnă, legată de un curmecu, *crucea* [de unde și numele de *crașne* al unei spate de dorunga!]’ (Pmf, *Ind istriacă casnică la Români*, p. 218).

E ung. *dorong*, *dorung*, ‘phalanga, fustis, pertica, pălăuș (Szamota-Zolnai).

Cun scutul *d'rânga*, cu înțeles obscen, e, de sigur, acelaș cu ânt (met foic). — Ca nuri e de familie, și: *Dolâng*, în i'o „c r e“ din 1683 a ispravnicilor de Bureaști (v. *Anuarul de Gogr. și Arh. ogeografie*, an 1914—15, p. 61).

Fodo men

‘*Fodormente* = m̄ntha, *fodiment* caluluj = Calam n̄la’ (Anonimul ăastă, d. Crețu, p. 309).

Evident, ung. *fodormenthe* „m̄nta-creață“. Cf. n. de fam. *Fodor*, „Ci” (d. i. Feodor Theodor); noi: ‘i rbe kracze = men ha’ (bi., p. 343) și *isi iu-creață*, *Menth crīspa*, *menth f is'e* (Panț).

Adaugă că din ung. *bod r*, s'nonimul lui *fodor*, „criș“ (v. Szamotă-Zolnai), a em românește n. de bou *bodor* (Pală, *Răsunariu*, p. 136) și de fam. *Bodor*, *Budur escu*, iar din quasi-ononimul acestuia, **blodor* (= germ. *blöder*?), apelativul *blot r*, ‘homo vanus’ (Aronimul Bănățean, p. 330).

Homoc.

‘Nisip: *homok* = sabulum’ (Anon. Bănățean, p. 343 Crețu).

Vădit, un ungrism: *homok*, ‘dem. Cf. numele topic *Homocea*.

Hurdzău.

‘Pod umblător’ (rev. „Ion Creangă“, II, 219), ‘*Hurduzän* (sic), funia groasă cu care se leagă podul’ (Vircol, *Graiuld in*

Vâlcea, 94), 'hărdăzau hurduzău, funia cea lungă și groasă, un ștreang rău' (Viciu, Glosar),* 'm'au bătut tot cu hurduzău[!]' (N. Iorga, Scrisori și inscripții ardeiene și maramureșene, I, 210)

E ung *hordozó*, „Träger“ (cf. *hurhordqzó* ‘Briefträger’), de la *hordoz*, ‘führen, tragen’. — Pentru ideia de legătură, cf *hurduz* din cimilitura *fedeleșului* — acest nume, el însuși, un unguerism! — : *hurduz-burduz*, lit.: ‘legat *burduf* s. *fedeleș*’ și, în special, amfibologia (ung. *horídő*, ‘das Fass’ și ‘der Träger’),火rește exploatață în cimilituri.

Mărădic.

‘Urmaș, posteritate’ (N. Iorga, Scris și inscr ardel. și maramureșene, I, p. 233)

E ungurescul *maradék*, idem.

Mereu.

‘Iaste întru această biserică o biserică mai mică făcută, a lui Litus, numai dintru o peatră. Și în lung și în lat iaste di 40 coți, însă di o peatră *meriaia*. Și acoperemântul iărăși o peatră singură, preste tot *meriae*...’ (Herodot, trad. vr., ed. N. Iorga, p. 139) = ‘Εστι ἐν τῷ τεμένει τούτῳ Λητοῦς νῆὸς ἔξ οὐδὲ λίθου πεποιημένος ἐς τε ὄψις καὶ ἐς μῆκος, καὶ τοῖχος, ἐκασ τος τούτοις ἵσος τεσσεράκοντα πηγέων τούτων ἔκαστον ἐστι. Τὸ δὲ καταστέγασμα τῆς ὁροφῆς ἄλλος ἐπικέεται λίθος. . . .’ (II, 155). — ‘*Mereiu, rotund*’ („Şezătoarea“, II, 42). — ‘*Meriu, damblagiu*’ (Codin, O seama de cuvinte, 49; Ingerul Românului, 351) — ‘A se merei, a înmărmuri, înlemnii, incremeni’, (Frâncu-Candrea, Moju, 279). — ‘*Mereu, încet*’ (O Densusianu, Graul din Țara Hațegului, 324). — ‘*Mieriu, trufaș, mândru*’ (Bud, Poes. pop. din Maramures, 80; cf. *țeapan, începat, țantos, germ steif* — ‘*Mereu, meriu, oblu, despre lemn*’ (Săghinescu, Vocabular, 97) — ‘Un lemn retezat, nedescipat și rotund se zice *mereu*’ (rev. „Ion Creangă“, XIII 50). — ‘*Méreu = rectus, sive merejè = recta*’ (Anon. Bănat.) — ‘*Pădure mereae*’ (Ms. Ac. Rom. no. 4081, f. 32) — ‘*Codri merei*’ (C. Stamati, Musa Românească, Glosar). — ‘*Merei, sat în j. Buzău*’ (Frunzescu), ‘*Tufelete-Mereilor*’, ‘*Merei, n. de dealuri puduroase*’, în j. Romanați (*ibid.*). — Alte exemple, v. Tiktin, s. v.

— Formal și semantic, cuvântul românesc corespunde perfect ung. *merő*, ‘steif, fest, solid, lauter’, ‘solidus, rigidus,

merus'. — Pentru înțelesul de 'solidus, uni, oblu' al lui *merau* din primul exemplu, cf. lat. *solido de marmore templum*, 'prisne de piatră', precum și n. topic *Piatra-obla*, într'un document din 1392 (O. Densusianu, *Hist. de la langue roumaine*, I, 394). — Sensul, curent, de 'continuus', 'uno tenore', 'într'una', 'într' o'ntinsoare', care e și cel din ultimele exemple (*codri merei*; cf. *lemn.mereu*), s'a desvoltat firește din precedentul, prin ideia intermediară de 'resistență, persistență'. — Reflexul terminațiunii e, iarăși, perfect normal: cf. *lepedeu* = *lepedö*, *melesteu* *meneszto* (A. Scriban), *Ardeu* = *Erdö*, etc¹⁾

Reteveiu.

'Gourdin, triecă'.

Cihac, înregistrându-l supt forma *retebeiu*, îi dă un etymon cu totul imposibil (nsl. *robatica*). Cuvântul e, probabil, o alterare din **reteleiū*, **retesfeiu* = ung. *retesz-fej*, 'caput pessuli, Riegelkopf', atestat la Szamota-Zolnai (*Maeyer Oklevél Szótár*). — *Retez*, 'verrou, barre', însuși, există în limba noastră (v. Cihac, II, 312).

Roni.

'Ruptura de mal, mlașniță [=mlaștniță], săpătura de apă' (lord. Golescu, Dicț ms., f. 262; după excepțele d-lui G. T.-Kirileanu)

Ar fi ung. *rona*, „flach, die Ebene“ (cf. *Rona* = *Rodna* și n. de fam. *Ronai*: Bârlea, *Insemn. din bis. Maramureșului*, p. 229).

Sărîntoc.

'Cerșitor'.

Pascu (*Despre Cimilituri*, I, 199) îl referă la *sârac*, ... ce-eace făcuse de mult Cihac (II, 326). — Probabil, ung. *szarándok*,

1) Deosebit de acest *mereu*, ca și de *mereu*, *mieriu*, „albastru“ (cf. totuși înțelesul de „albastrele, violete“) e refrenul *mereoare*, *merioare*, dintr'un cântec de priveghiu: „Dați, meroarelor, surioarelor!“ (v. *Calendarul rev. „Ion Creangă“*, pe 1913, p. 94), probabil, diminutiv din *mire* = ngr. Moșzu, „zinile urșitoare“, mr. *mîră*, idem, lat. (*tres sorores*: cantecul pare, de fapt, o invocație cătră Parce. — Observăm, că Hasdeu, *Etym Magn*, I, col. 498, consideră pe sărb. *merae*, „puștiu“ mereu, ca românesc (din l. *merus*, cf. nsl *v mér*, „ununterbrochen“ (Miklosich). — Dial. *hinteu*, „trăsură“, din ung. *hintő*, idem, propriu „leagăn“, oferă o interesantă paralelă pentru vr. *leagăn*, „trăsură“

zarándok, 'peregrin, călător' (sc. după milostenii; cersitor). — Cf. *żernā* = sărântoc: Viciu — Si n. geogr. *Zárand?*

V. Bogrea

VII.

Contribuție la studiul elementelor orientale din limba română.

Cercetătorul per excellentiam al elementelor orientale la noi e d. L. Șâineanu. Cea dintâi lucrare a sa în aceasta materie (*Elemente turcești în limba română*, București 1885) este an eroară comunicării lui H. Sudu la congresul orientaliștilor din Viena (*Les éléments turcs dans la langue roumaine*, București 1885) și poate eroară numai lui Rössler (Viena 1865), Cihac (Frankfurt 1879) și Miklosich (*Das türkische Element in den Südost- und Osturoasiatischen Sprachen*, Viena 1884, cu *Siplemen e*, 1888—90); ca și să lucrare mai întâi în chestie, șă răsărită și de Ș. Neagu, colul din „Ro. ani”, XXX (1901), p. 539 și u.m., dă ca geniu capricios al narelu Hasdăr a revenit, — uocasă „Etymo cului”, — la lement orientale și ca, dacă nu activi și xicografiere roane, o sună de răo (a Rudwānă la d. Popescu-Cioare.) să urcă patru ele orientale din lăba noastră. Dacă să sună numărepă Biblia elementelor orientale din românește rămășe o era d-lui Șâineanu: *Influența orientală asupra limbii și culturii române*, București 1900, 3 vol. (Vezi totuși: recensia d-lui N. Orga, în „Noua Revistă Română” pe 1901, critica d-lui I. Popoviciu, Sibiu 1904, și „Contribuțiunile” d-lui Teofil Löbe, în „Analele Academiei Române” pe 1908).

Nesocotirea acestei lucrări fundamentale a dus la rezultatul, că zeci de etimologii turcești, propuse în ultimul timp, sănt, în realitate, niște „plagiate” involuntare: ele erau deja publicate întrînsa.

Caracteristic, în această privință, e cazul unui învățat extrem de riguros supt acest raport, d. A. Philippide, care, criticând pe d. Tiktin (*Specialistul român*, Iași 1907, p. 31), dă că